

EKSAMEN		NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT	
GRAAD		12	
DATUM		NOVEMBER 2024	
VAK		EKONOMIE	
VRAESTEL		1	
PUNTETOTAAL		150	
TYDSDUUR (UUR)		2	
AANTAL BLADSYE		14	

SOUTH AFRICAN COMPREHENSIVE ASSESSMENT INSTITUTE
SUID-AFRIKAANSE KOMPREENSIEWE ASSESSERINGSINSTITUUT

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord **VIJF** vrae soos volg in die **ANTWOORDBOEK**:

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Beantwoord **TWEE** van die drie vrae.

AFDELING C: Beantwoord **EEN** van die twee vrae.

2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Antwoorde wat die vereiste aantal oorskry, sal **NIE** nagesien word nie.
3. Dui duidelik aan die begin van 'n vraag die nommer van die gekose vraag aan, byvoorbeeld **VRAAG 2**.
4. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
5. Lees die vrae aandagtig deur en begin **ELKE** vraag op 'n **NUWE** bladsy.
6. Beantwoord die vrae in volsinne en maak seker dat die formaat, inhoud en konteks van jou antwoorde aan die kognitiewe vereistes van die vrae voldoen.
7. Nie-programmeerbare sakrekenaars mag gebruik word.
8. Skryf netjies en leesbaar in slegs **BLOU** ink.

AFDELING A

VRAAG 1: VERPLIGTEND

30 PUNTE – 20 MINUTE

1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE

Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.8) in die ANTWOORDBOEK neer byvoorbeeld 1.1.9 C ens.

1.1.1 Langtermynfondse word op die ... mark geleen of gespaar.

- A kapitaal
- B geld
- C buitelandse valuta
- D goedere

1.1.2 Die aantal jare wat 'n pasgebore baba na verwagting sal lewe, word na verwys as ...

- A sterftesyfer.
- B wanvoeding.
- C vetsug.
- D lewensverwagting.

1.1.3 'n Tydperk wanneer daar 'n algemene toename in ekonomiese aktiwiteite is, staan bekend as 'n ...

- A afswaai.
- B depressie.
- C opswaai.
- D resessie.

1.1.4 'n Fisies omheinde area langs 'n hawe of lughawe waar produksie vir uitvoer aangemoedig word, staan bekend as die ...

- A ruimtelike ontwikkelingsinisiatief.
- B nywerheidsontwikkelingsone.
- C spesiale ekonomiese sone.
- D buitelandse beleggingstoelae.

- 1.1.5 Goedere en dienste wat die samelewing bevoordeel, word ... goedere genoem.
- A tekortkomings
 - B skadelike
 - C algemene
 - D meriete
- 1.1.6 Ekonomiese ontwikkeling word gemeet in terme van die ... van 'n ekonomie.
- A toename in produksievermoë
 - B per capita bruto binnelandse produk
 - C nominale bruto binnelandse produk
 - D geldvoorraad
- 1.1.7 Skaalvoordele word geassosieer met ...
- A massaproduksie.
 - B beperkte uitset.
 - C langtermyn gemiddelde kostestygings.
 - D verhoogde vermorsing.
- 1.1.8 Ekonomiese integrasie waar lidlande ooreenkom oor 'n gemeenskaplike ekonomiese beleid word 'n ... genoem.
- A vryhandelsgebied
 - B doeane unie
 - C ekonomiese unie
 - D gemeenskaplike mark
- (8x2) (16)

1.2 PAS ITEMS

Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n item in KOLOM A pas.

Skryf slegs die letter (A–K) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.8) in die ANTWOORDBOEK neer byvoorbeeld 1.2.9 L ens.

KOLOM A		KOLOM B	
1.2.1	Gini-koëffisiënt	A	Wisselkoersstelsel waar die waarde van die geldeenheid slegs deur markkragte bepaal word
1.2.2	Openbare goedere	B	Die verwydering van wette, regulasies en bywette deur die regering
1.2.3	Geldvloei	C	Gehef deur die Reserwebank by ander finansiële instellings vir leenbare fondse
1.2.4	Eksogene verduideliking	D	Handelsbeleid wat probeer om die binnelandse ekonomie veilig te hou deur die invoer van goedere en dienste te beperk
1.2.5	Vry swewend	E	Die beweging van inkomste en uitgawes tussen deelnemers aan die ekonomie
1.2.6	Repokoers	F	Meet inkomste-ongelykheid en rykdom
1.2.7	Beskerming	G	Likiede bates wat deur die IMF beskikbaar gestel word om tekorte in die betalingsbalans te finansier
1.2.8	Deregulering	H	Verskaf deur die regering vir gebruik deur alle lede van die samelewing
		I	Die staat neem eienaarskap van ondernemings en bates in private besit
		J	Markte is inherent stabiel en het geen regeringsingryping nodig nie
		K	Oorreding van banke deur die Suid-Afrikaanse Reserwebank

(8x1) (8)

1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.6) in die ANTWOORDBOEK neer.

(AFKORTINGS, AKRONIEME EN VOORBEELDE SAL NIE AANVAAR WORD NIE.)

1.3.1 Die aanvanklike verandering in besteding veroorsaak 'n proporsioneel groter toename in nasionale inkomste.

1.3.2 'n Styging in die waarde van een geldeenheid in terme van 'n ander een as gevolg van markkragte.

1.3.3 Geografiese omheinde gebied geïdentifiseer vir die ontwikkeling van spesifieke ekonomiese aktiwiteite.

1.3.4 'n Handelsbeleid wat die vervanging van ingevoerde goedere met plaaslik vervaardigde goedere bevorder.

1.3.5 'n Toename in die produktiewe kapasiteit van 'n land.

1.3.6 Die punt waar die ekonomiese inkrimping op sy laagste is. (6x1) (6)

TOTAAL AFDELING A: [30]

AFDELING B

Beantwoord enige **TWEE** van die drie vrae uit hierdie afdeling in die **ANTWOORDBOEK**.

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE

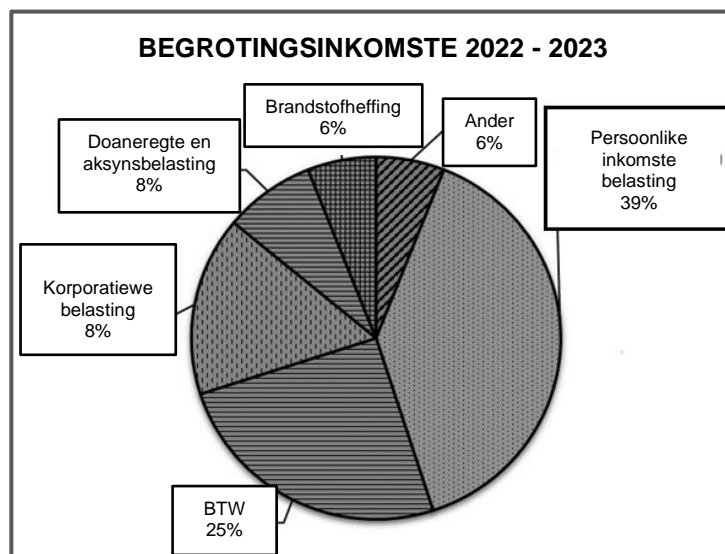
40 PUNTE – 30 MINUTE

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

2.1.1 Noem enige TWEE makro-ekonomiese doelwitte van die regering van Suid-Afrika. (2x1) (2)

2.1.2 Hoe beïnvloed 'n afname in invoerpryse die ruilvoet? (1x2) (2)

2.2 Bestudeer die volgende grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron aangepas uit: The Mail and Guardian]

2.2.1 Identifiseer die grootste bydraer tot staatsinkomste. (1)

2.2.2 Noem EEN metode wat die regering kan gebruik om bruinbrood meer bekostigbaar vir die verbruiker te maak. (1)

2.2.3 Beskryf kortliks die term *indirekte belasting*. (2)

2.2.4 Verduidelik die impak van 'n 1%-verhoging in BTW op staatsinkomste. (2)

2.2.5 Hoe kan die doeltreffende gebruik van begrotings, provinsies help met doeltreffende dienslewering? (2x2) (4)

2.3 Bestudeer die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

SUID-AFRIKA IN TEGNIESE RESESSIE

Suid-Afrika het amptelik 'n tegniese resessie betree. Die land se reële bruto binnelandse produk het in die tweede kwartaal van die jaar met 0,7% afgeneem. 'n Tegniese resessie is twee opeenvolgende kwartale van negatiewe groei.

Nywerhede wat 'n afname in ekonomiese groei ervaar, sluit groot primêre sektorbedrywe in.

[Bron aangepas vanaf: www.engineeringnews.co.za]

- 2.3.1 Identifiseer die fase van die sakesiklus wat volgens die uittreksel ervaar word. (1)
- 2.3.2 Noem EEN Suid-Afrikaanse industrie wat tans 'n lae ekonomiese groeikoers ervaar. (1)
- 2.3.3 Beskryf kortliks die term *sakesiklus*. (2)
- 2.3.4 Verduidelik die impak wat 'n resessie op die ekonomie kan hê. (2)
- 2.3.5 Hoe kan die fiskale beleid gebruik word om 'n verswakte ekonomie te stimuleer? (2x2) (4)
- 2.4 Onderskei tussen *samevallende* en *saamgestelde* aanwysers as kenmerke wat sakesiklusse se vooruitskattings onderlê. (2x4) (8)
- 2.5 Ontleed die effek van veranderinge in klimaatstoestande op internasionale handel. (4x2) (8)

[40]

VRAAG 3: EKONOMIESE STREWE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 Noem enige TWEE instrumente wat gebruik word om inflasie te meet. (2x1) (2)

3.1.2 Verduidelik kortliks EEN fokusarea van die Nywerheidsbeleid-aksieplan (IPAP). (1x2) (2)

3.2 Bestudeer die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

LIMPOPO SE VOORGESTELDE SES LOK R40 MILJARD BELEGGING

'n Beduidende belegging sal na verwagting reeds in die voorgestelde Musina-Makhado se SES ingespuut word – 'n hupstoot vir die energie- en metallurgiese industrieë.

'n Konsortium van Chinese beleggers gaan meer as R40 miljard in 'n nywerheidspark belê, wat hulle in die SES sal ontwikkel en bestuur. Die park sal fokus op die veredeling van minerale en landboufondse.

[Bron aangepas vanaf: www.engineeringnews.co.za]

3.2.1 Identifiseer die hoofdoel van bogenoemde SES volgens die uittreksel. (1)

3.2.2 Noem enige ander Spesiale Ekonomiese Sone (SES) wat in Suid-Afrika voorkom. (1)

3.2.3 Beskryf kortliks die term *korridor*. (2)

3.2.4 Verduidelik die hoofdoelwit van Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatiewe? (2)

3.2.5 Bespreek die belangrikheid van die ontwikkeling van nuwe nywerhede vir die ekonomie. (2x2) (4)

3.3 Bestudeer die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

Daar was 154 duisend meer mense in diens in K2:2023 as in K1:2023

		Nie-ekonomies Aktief (NEA)		
K1:2023	In diens 16.2M	Werkloos 7.9M	Moedeloos werksoeker 3.3M	Ander NEA 13.2M
K2:2023	In diens 16.3 M	Werkloos 7.9M	Moedeloos werksoeker 3.2M	Ander NEA 13.3M
154 000 meer In diens tussen K1:2023 en K2:2023		11 000 minder Werkloos tussen K1:2023 en K2:2023	94 000 minder Moedeloos tussen K1:2023 en K2:2023	Nog 93 000 ander Nie-ekonomies Aktief tussen K1:2023 en K2:2023

[Bron: <https://www.statssa.gov.za>]

- 3.3.1 Identifiseer die totale aantal werkende mense in K2 van 2023. (1)
- 3.3.2 Noem die instansie wat verantwoordelik is vir die insameling van die data in die uittreksel hierbo. (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *werkloosheid*. (2)
- 3.3.4 Verduidelik die rede vir die hoër uitgebreide werkloosheidsyfer in vergelyking met die amptelike werkloosheidsyfer. (2)
- 3.3.5 Hoe kan ekonomiese groei produksie positief beïnvloed? (2x2) (4)
- 3.4 Bespreek *ekonomiese groei* en *geletterdheidskoers* as kriteria om te onderskei tussen die lande in die Noorde en lande in die Suid. (2x4) (8)
- 3.5 Evalueer die voordele van uitvoerbevordering vir die Suid-Afrikaanse ekonomie. (4x2) (8)

[40]

VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES 40 PUNTE – 30 MINUTE

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 Noem enige TWEE tipes sakesiklusse. (2x1) (2)

4.1.2 Verduidelik kortliks hoe tegnologie kan bydra tot die ondersteuning van kleinsake-ontwikkeling. (1x2) (2)

4.2 Bestudeer die volgende tabel en beantwoord die vrae wat volg.

NASIONALE REKENINGE TOTALE	
SUID-AFRIKA SE BRUTO BINNELANDSE PRODUK 2022	
	R miljoen
Vergoeding van werknemers	2 320 179
Netto bedryfsurplus	1 249 182
Verbruik van vaste kapitaal	676 486
Bruto toegevoegde waarde teen faktorkoste	4 245 848
Ander belasting op produksie	101 936
Ander subsidies op produksie	6 492
Bruto toegevoegde waarde teen basiese pryse	4 341 292
Belasting op produkte	545 558
Subsidies op produkte	12 961
Bruto Binnelandse Produk teen markpryse	4 873 899

[Bron aangepas uit: Suid-Afrikaanse Reserwebank Kwartaalike Bulletin]

4.2.1 Identifiseer die syfer wat die BBP teen basiese prys sal verhoog in die bostaande tabel. (1)

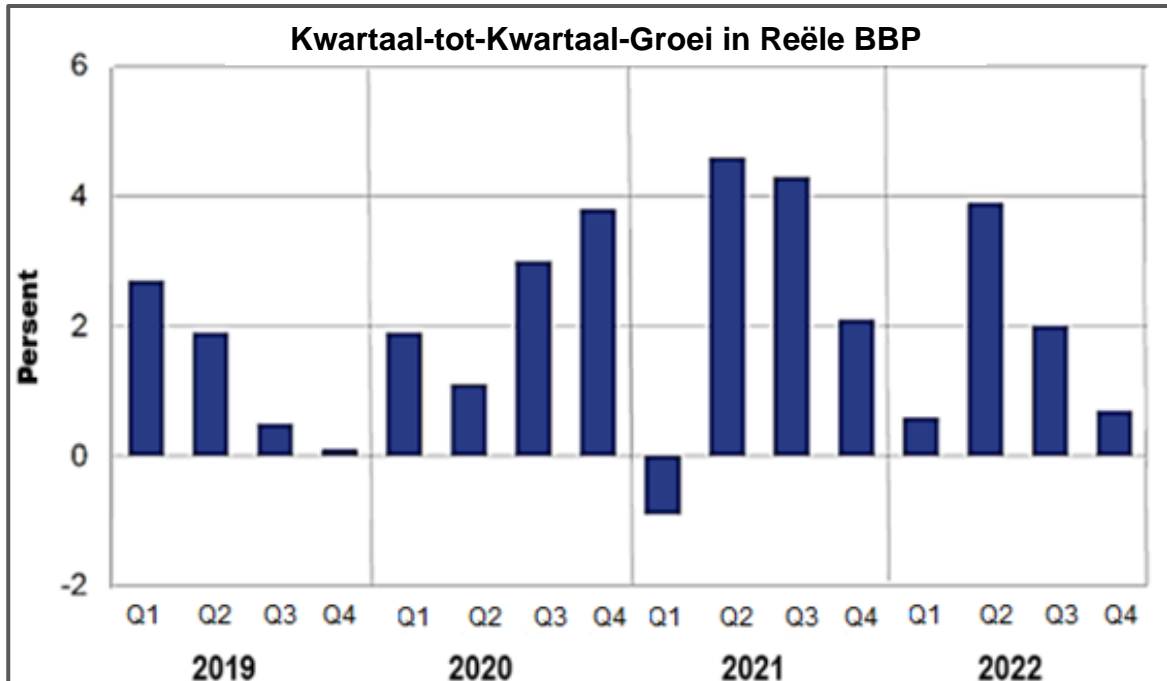
4.2.2 Noem die effek wat subsidies op produksie op die BBP teen basiese pryse sal hê. (1)

4.2.3 Beskryf kortliks die term *verbruik van vaste kapitaal*. (2)

4.2.4 Verduidelik die rede vir die byvoeging van belasting wanneer die Bruto Binnelandse Produk teen markpryse bereken word. (2)

4.2.5 Bespreek die voordele van subsidies op produkte vir die ekonomie. (2x2) (4)

4.3 Bestudeer die volgende grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron aangepas vanaf: www.google]

- 4.3.1 Identifiseer die jaar waarin groei in reële Bruto Binnelandse Produk 'n afwaartse neiging gehad het. (1)
- 4.3.2 In watter kwartaal was reële BBP-groei op sy beste in 2021? (1)
- 4.3.3 Beskryf kortliks die term *Bruto Binnelandse Produk*. (2)
- 4.3.4 Verduidelik die gebruik van reële Bruto Binnelandse Produk in die berekening van arbeidsproduktiwiteit. (2)
- 4.3.5 Bespreek die faktore wat bydra tot lae produktiwiteitsvlakke in Suid-Afrika. (2x2) (4)
- 4.4 Onderskei tussen *geldmark* en *kapitaalmark* in die sirkulêre vloei. (2x4) (8)
- 4.5 Evalueer die gebruik van aansporings as 'n manier om nywerheidsontwikkeling aan te moedig. (4x2) (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: [80]

AFDELING C

Beantwoord enige **EEN** vraag van die TWEE vrae in die **ANTWOORDBOEK**.

Jou antwoord sal soos volg geassesseer word:

STRUKTUUR VAN DIE OPSTEL	PUNTETOEKEN- NING
<p>Inleiding Die inleiding is 'n laerorde-antwoord.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Goeie begin is om die sleutelkonsep wat met die vraag verband hou, te definieer of te omskryf. • MOENIE enige deel van die vraag by die inleiding insluit NIE. • MOENIE enige deel van die inleiding in die liggaam herhaal NIE. • MOENIE in die inleiding noem wat jy in die liggaam gaan bespreek NIE. 	Maks. 2
<p>Liggaam</p> <p>Hoofgedeelte: Bespreek in detail / Diepgaande bespreking / Ondersoek / Bespreek krities / Analiseer / Vergelyk / Evalueer / Onderskei / Differensieer / Verduidelik / Assesseer / Debatteer</p> <p>'n Maksimum van 8 punte kan vir opskrifte/voorbeelde toegeken word.</p> <p>Addisionele deel: Bespreek krities / Evalueer / Evalueer krities / Lei af / Vergelyk / Onderskei / Stel voor / Interpreteer / Debatteer / Hoe?</p> <p>'n Maksimum van 2 punte kan vir die blote noem van feite toegeken word.</p>	Maks. 26 Maks. 10
<p>Gevolgtrekking</p> <p>Enige hoërorde-slot behoort die volgende in te sluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Kort samevatting van wat alreeds bespreek is, sonder die herhaling van feite wat reeds genoem is • Enige mening/opinie of waardeoordeel oor die feite wat bespreek is • Addisionele ondersteuningsinligting wat die bespreking/ontleding versterk • 'n Teenstrydige sienswyse met motivering, indien vereis • Aanbevelings 	Maks. 2
TOTAAL	[40]

VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- Bespreek volledig die aanbodredes vir internasionale handel. (26)
 - Hoe beïnvloed vrye handel die Suid-Afrikaanse ekonomie? (10)
- [40]**

OF

VRAAG 6: EKONOMIESE STREWE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- Bespreek volledig voeding en gesondheid as sosiale aanwyser. (26)
 - Hoe kan ekonomiese ontwikkeling verbeter word deur die gebruik van sosiale aanwysers? (10)
- [40]**

TOTAAL AFDELING C: [40]

GROOTTOTAAL: [150]